JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
GIUSEPPE TESAURO
12 päivänä kesäkuuta 1997 *

1. Esillä olevassa asiassa Amtsgericht Reutlingen on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla perustamissopimuksen 6 artiklan tulkintaa koskevan ennakkoratkaisukysymyksen voidakseen vahvistaa, onko viimeksi mainitussa artiklassa tarkoitettua syrjintäkieltoa rikottu, kun syyttäjäviranomainen ei ole käyttänyt rikosoikeudenkäynnissä syytetyistä kohteliasta puhuttelutapaa.

Sovellettavat oikeussäännöt, tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

2. Saksan *Strafprozessordnung*in (Saksan laki rikosoikeudenkäynnistä; jäljempänä StPO) 407 §:n mukaan syyttäjäviranomainen voi rikosoikeudenkäynnissä silloin, kun sen mielestä suullinen pääkäsittely ei ole tarpeen, esittää rikostuomioistuimen toimivaltaiselle tuomarille kirjallisen rangaistusvaatimuksen. StPO 408 §:n nojalla tuomari voi määrätä asian pääkäsittelyyn ainoastaan, kun asiassa hänen mielestään on ilmennyt syyttäjän rangaistusvaatimuksen hyväksymistä vastaan puhuvia oikeudellisia perusteita; muussa tapauksessa hän sen sijaan on velvollinen vahvistamaan rangaistusvaatimuksen päiväämällä ja allekirjoittamalla sen, jolloin siitä täten muodostuu vaikutuksiltaan rikostuomion kaltainen rangaistusmääräys.

3. Asian tosiasiaperusta on vuodelta 1996, jolloin Tübingenin syyttäjäviranomainen nosti syytteen Italian kansalaista Gradoa ja muun kuin Euroopan yhteisöön kuuluvan maan kansalaista Bashiria vastaan pakenemisesta paikalta, jossa he olivat vahingoittaneet kolmannelle henkilölle kuuluvaa moottoriajoneuvoa.

Syyttäjäviranomaisen 35. osaston syyttäjä toimitti 9.4.1996 päivätyllä kirjeellään ennakkoratkaisupyynnön esittäneelle tuomioistuimelle rangaistusvaatimuksen syytettyjen tuomitsemisesta heidän syykseen luettavasta rikoksesta. Täsmällisemmin ilmaistuna kirjeessä vaadittiin rangaistusta

"1. Martino Gradolle — —

2. Shahid Bashirille — —".

4. Asianomainen tuomari kieltäytyi allekirjoittamasta ja päiväämästä syyttäjän laatimaa rangaistusvaatimusta, koska hänen mielestään se ei sisällöltään vastannut Saksan valtiosäännön [1] eikä EY:n perustamissopimuksen 6 artiklassa asetetun, kansallisuuteen perustuvaa syrjintää koskevan kiellon vaatimuksia.

* Alkuperäinen kieli: italia.

1 — Erityisesti Saksan perustuslain (Grundgesetz) 1 §:n ja 3 §:n 3 momentin säännöksiä, joissa säädetään oikeudesta ihmisarvon suojaan sekä oikeudesta yhdenvertaiseen kohteluun.

Tuomari arvosteli syyttäjän menettelyä erityisesti siltä osin kuin rangaistusvaatimuksessa ei ollut käytetty kohteliasta puhuttelutapaa syytetyistä, toisin sanoen kutsuttu heitä puhuttelusanalla "herra".

Syyttäjäviranomainen valitti tästä kieltäytymisestä Landgericht Tübingeniin, joka hyväksyi valituksenalaisen rangaistusvaatimuksen laatimistavan ja lisäksi täsmensi, ettei kyseisellä tuomarilla ollut laillista oikeutta olla jatkamatta asianomaista menettelyä.

5. Amtsgericht Reutlingen on kuitenkin päättänyt uudelleen lykätä asian käsittelyä ja (tällä kertaa) esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko Euroopan yhteisön oikeuden mukaista, että syyttäjä vastoin muutoin itsekin noudattamaansa syyttäjäviranomaisen yleistä käytäntöä nimenomaisesti kieltäytyy käyttämästä laatimassaan ja tuomioistuimen sittemmin allekirjoitettavaksi tarkoitetussa rangaistusvaatimuksessa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48—51 artiklassa tarkoitetusta työntekijästä, joka on Euroopan unionin jäsenvaltion kansalainen, puhuttelusanaa 'herra', vai rikotaanko tällä menettelyllä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan mukaista syrjintäkieltoa?" [2]

Kansallinen tuomioistuin on ennakkoratkaisupyynnössään lisäksi esittänyt, että se on mielestään lain nojalla velvollinen allekirjoittamaan rangaistusvaatimuksen syyttäjäviranomaisen laatimassa muodossa eikä sillä täten tässä yhteydessä ole oikeutta muuttaa ja/tai täydentää sitä.

Tutkittavaksi ottaminen

6. Kun otetaan huomioon ennakkoratkaisukysymyksen kohde suhteessa itse pääasian kohteeseen, sellaisena kuin se on esitetty ennakkoratkaisupyynnön perusteluissa, ongelmalliseksi nousevat juuri tämän kysymyksen merkityksellisyys ja siten yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta siihen vastaamiseen. On nimittäin aivan liiankin ilmeistä, että se seikka, ettei syyttäjäviranomainen rangaistusvaatimusta laatiessaan ole käyttänyt syytetyistä kohteliasta puhuttelusanaa "herra", ei ole omiaan asiallisesti vaikuttamaan syytettyihin kohdistetun menettelyn lopputulokseen.

Ongelma ei ole uusi. Yhteisöjen tuomioistuimen on nimittäin useita kertoja ollut otettava kantaa ennakkoratkaisukysymyksiin, joiden merkityksellisyys ennakkoratkaisupyynnön esittäneessä tuomioistuimessa vireillä olevan oikeusriidan kannalta on ollut kyseenalainen.

7. Yhteisöjen tuomioistuimen tätä aihetta koskevaa käytäntöä voidaan nyttemmin kuvata vakiintuneeksi. [3] Yhteisöjen tuomioistuin on ottanut huomioon sen ja kansallisten tuomioistuimien välisen toimivallan jaon,

2 — Syytteessä tarkoitettujen tekojen johdosta laadittujen poliisitutkintapöytäkirjojen perusteella näyttää todellisuudessa siltä, että ainakin näiden tapahtumien aikoihin Grado oli työttömänä. Asiakirjoihin ei kuitenkaan sisälly riittävää selvitystä ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen tosiasioita koskevien käsitysten asettamiseksi kyseenalaiseksi. Toisaalta on ilmeisen selvää, että esitetyn kysymyksen voidaan joka tapauksessa ainoastaan ymmärtää tarkoittaneen Italian kansalaisen Gradon väitettyä syrjintää eikä toisen syytetyn Bashirin kohtelua, koska jälkimmäinen ei ole yhteisön kansalainen.

3 — Yhteisöjen tuomioistuimen tätä aihetta koskevan oikeuskäytännön jokseenkin täydellistä tarkastelua varten ks. asia C-343/90, Lourenço Dias, tuomio 16.7.1992 (Kok. 1992, s. I-4673, 13—20 kohta).

joka on ennakkoratkaisumenettelyn perustana, ja noudattanut ensimmäisistä aihetta koskevista tuomioista lähtien kehittynyttä periaatetta, jonka mukaan on kansallisen tuomioistuimen asiana osoittaa ennakkoratkaisun tarpeellisuus siellä vireillä olevan oikeusriidan ratkaisemista varten; [4] tältä perustalta yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että siltä puuttuu toimivalta ottaa käsiteltäväkseen sellaisia ennakkoratkaisukysymyksiä, jotka sen mielestä ovat *ilmeisen selvästi* vailla yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen. [5]

8. Tähän näkökulmaan on kaikilta osin aihetta yhtyä; ei ainoastaan sen tähden, että se vastaa EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan [6] nimenomaista sanamuotoa, vaan myös siksi, että se mahdollistaa ennakkoratkaisumenettelyn palauttamisen sille tavanomaisesti kuuluviin toiminnallisiin rajoihin, jolloin vältetään sen käyttö sellaisissa tarkoituksissa, joita oikeuskirjallisuus ei ole epäröinyt kutsua "väärinkäytöksi". [7]

Myös nyt esillä olevaa asiaa on mitä ilmeisimmin syytä tarkastella tästä näkökulmasta. Kuten olen jo maininnut, ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen kuvaamalla Tübingenin syyttäjäviranomaisten käytännöllä olla kutsumatta ulkomaalaisia syytettyjä kohteliaalla puhuttelusanalla "herra", vaikka käytäntö syrjisikin näitä, ei ole mitään merkitystä pääasian ratkaisemisen kannalta, jolta osin — muistutettakoon — ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on annettava rangaistavasta teosta epäiltyä syytettyä koskeva rangaistusmääräys.

9. Ehdotan sen vuoksi, että yhteisöjen tuomioistuin toteaa, että sillä ei ole toimivaltaa vastata Amtsgericht Reutlingenin esittämään ennakkoratkaisukysymykseen, koska on ilmeistä, että pyydetyllä yhteisön oikeuden tulkinnalla ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän pääasian tosiseikkoihin tai kohteeseen.

4 — Ks. erityisesti asia 83/78, Pigs Marketing Board, tuomio 29.11.1978 (Kok. 1978, s. 2347).

5 — Esimerkkejä tästä on runsaasti; ks. paitsi asia 104/79, Foglia, tuomio 11.3.1980 (Kok. 1980, s. 745) ja asia 244/80, Foglia, tuomio 16.12.1981 (Kok. 1981, s. 3045), jotka tosin tarjoavat erittäin täydellisen esityksen kysymyksessä olevan oikeuskäytännön loogisesta rakenteesta mutta joihin liittyvillä erityisolosuhteilla silti on ollut näitä tuomioita sävyttävä vaikutuksensa, toisaalta myös asia C-286/88, Falciola Angelo, määräys 26.1.1990 (Kok. 1990, s. I-191) ja samasta näkökulmasta asia C-428/93, Monin Automobiles II, määräys 16.5.1994 (Kok. 1994, s. I-1707), jossa yhteisöjen tuomioistuin on katsonut itseltään puuttuvan toimivallan asian ratkaisemiseen. Periaate on joka tapauksessa uudestaan omaksuttu lukuisissa tuomioissa; ks. tältä osin asia 126/80, Salonia, tuomio 16.6.1981 (Kok. 1981, s. 1563); asia C-186/90, Durighello, tuomio 28.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5773) ja asia C-368/89, Crispoltoni, tuomio 11.7.1991 (Kok. 1991, s. I-3695).

6 — Muistutan (repetita iuvant) tämän säännöksen toisen kohdan sanamuodosta: "Jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, *jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen*, pyytää yhteisön tuomioistuinta ratkaisemaan sen." (Kursivointi tässä.)

7 — Ks. erityisesti Pescatore, "Il rinvio pregiudiziale di cui all'art 177 del Trattato CEE e la cooperazione tra la Corte e i giudici nazionali", *Foro italiano*, 1986, osa V, s. 26—.